

Vrhovni sud Kosova

Ap.-Kž. br. 344/2008
20. oktobar 2009
Prishtinë/Priština

U IME NARODA

Vrhovni sud Kosova, u veću sastavljenim u skladu sa Članom 36. Zakona o krivičnom postupku Kosova ('ZKPK'), i Članom 15.4 Zakona o nadležnosti, odabiru i raspodeli predmeta EULEX sudijama i tužiocima na Kosovu ('Zakon o nadležnosti') u sledećem sastavu: Maria Giuliana Civinini, EULEX sudija kao predsedavajući i sudija izvestilac, Guy Van Craen, EULEX sudija kao član veća, Fejzullah Hasani, sudija Vrhovnog suda kao član veća;

U predmetu protiv optuženih:

S I zvani B , kosovski Albanac, rođen . . . 19 . . . godine u selu E . . . Opština Podujevo, ime oca V . . . devojčko ime majke M . . . Z . . . sa stanom u N . . . , Kosovo Polje, oženjen, troje dece, vozač kamiona, pohađao srednju školu, prosečnog ekonomskog stanja sa prihodima koji zavise od radnog primanja, nije ranije osuđivan, u pritvoru zbog ovih optužbi od 29. avgusta 2006 godine, trenutno u zatvoru Dubrava;

M I zvani T . . . kosovski Albanac, rođen . . . 19 . . . godine u N . . . , Kosovo Polje, ime oca S . . . devojčko ime majke S . . . B . . . , sa stanom u N . . . , Kosovo Polje, vozač taksija, oženjen, jedno dete, pohađao osnovnu školu, oskudnog ekonomskog stanja, bez ranijih osuda, u pritvoru za ove optužbe od 25. avgusta 2006, trenutno u zatvoru Dubrava.

R I zvani D . . . , kosovski Albanac, rođen . . . 19 . . . u N . . .

Kosovo Polje, ime oca S. devojačko ime majke S. B., sa stanom u N., Kosovo Polje, auto mehaničar, neoženjen, pismen, završio je osnovnu školu, oskudnog ekonomskog stanja, ranije osuđivan, u pritvoru za ove optužbe od 25. avgusta do 05. decembra 2007 godine.

O . S bez nadimka, kosovski Albanac, rođen 14. januara 1985 godine u, Kosovo Polje, ime oca M devojačko ime majke Gj H, sa stanom u L., Kosovo Polje, nezaposlen, neoženjen, pismen, pohađao osnovnu školu, oskudnog ekonomskog stanja, bez ranijih osuda, u sudskom pritvoru od 25. avgusta 2006 do 7. juna 2007 i podvrgnut alternativnim merama kako se navodi u Članu 268.1 PZKPK od 07. juna 2007 do 20. decembra 2007 godine.

G M bez nadimka, kosovski Albanac, rođen 19 ili ranije u K, radnik, neoženjen, nepismen, nije pohađao školu, oskudnog ekonomskog stanja, bezranijih osuda, u sudskom pritvoru od 25. avgusta 2006 godine do 7. juna 2007 i podvrgnut alternativnim merama kako se navodi u Članu 268.1 PZKPK od 07. juna 2007 do 20. decembra 2007 godine.

Rešavajući po žalbama uložnim:

- 08. aprila 2008 godine od strane **advokata odbrane Fadila I. Hoxhe u korist okrivljenog O S** na presudu Okružnog suda u Prištini od 25. januara 2008 godine kojom je okrivljeni proglašen krivim za: četiri tačke krivičnog dela A) Učešće u grupi koja je izvršila krivično delo (učešće u gužvi koja vrši krivično delo, Čl. 200 stav 3 KZK izvršeno u sačesništvu sa drugim pojedincima kako je definisano u Članu 22. KZSFRJ, jednako Članu 320. stavu 1 i 2 i članu 23. PKZK); četiri tačke krivičnog dela B) ozbiljna krivična dela protiv javne bezbednosti, Član 164. stav 1 KZK izvršena u sačesništvu sa drugim licima prema članu 22. KZSFRJ jednako Članu 291. stav 1, 3 i 5 član 23 PKZK; krivično delo C) Podstrekivanje nacionalne, rasne, verske ili etničke mržnje razdora ili netolerancije, odeljak 1. stav 1.1 Uredbe UNMIK-a 2000/4 izvršeno u sačesništvu sa drugim licima prema Članu 22. KZSFRJ jednako Članu 115. stav 1.2 i Čl. 23. PKZK) i kažnjen kaznom od

tri godine zatvora.

- 10. aprila 2008 godine, od strane **advokata odbrane Florije Drevinja u korist okrivljenog G M** na pomenutu presudu kojom je okrivljeni proglašen krivim za: dve tačke krivičnog dela A); dve tačke krivičnog dela B); krivično delo C) i kažnjen zbirnom kaznom **dve godine zatvora.**

- 14. aprila 2008 godine od strane **advokata odbrane M N u korist okrivljenog M I** na pomenutu presudu, kojom je okrivljeni proglašen krivim za: šest tačaka krivičnog dela A), šest tačaka krivičnog dela B); krivično delo C), i kažnjen zbirnom kaznom od **sedam godina zatvora.**

- 14. aprila 2008 godine od strane **advokata odbrane Ferkija H. Xhaferija u korist okrivljenog S I** na pomenutu presudu, kojom je okrivljeni proglašen krivim za: pet tačaka krivičnog dela A); pet tačaka krivičnog dela B); i krivično delo C) i kažnjen zbirnom kaznom od **osam godine zatvora.**

- 17. aprila 2008 godine advokat odbrane **Shpend Krasniqi je uložio žalbu u korist okrivljenog R I** na pomenutu presudu kojom je okrivljeni proglašen krivim za: tri tačke krivičnog dela A); tri tačke krivičnog dela B); krivično delo C), i kažnjen zbirnom kaznom od **tri godine zatvora.**

Nakon održavanja javnih saslušanja glavnog pretresa 20. oktobra 2009 godine u prisustvu optuženih, njihovih advokata odbrane, javnog tužioca EULEX-a Anette Milk i lokalnog javnog tužioca Besima Kelmendija; nakon većanja i glasanja veća održanog 20. juna 2009 godine; shodno Članu 426. (1) ZKPK, Vrhovni sud Kosova donosi sledeću

PRESUDU

Delimično usvojivši žalbu okrivljenog S I proglašava ga krivim za krivično delo predviđeno Članom 157. stavom 3. u vezi stava 1 KZK ograničeno na radnje opisane u tački 2.1 i na tačku 2.4 uračunato u povredi Člana 200. KZK i krivim za krivično delo predviđeno odeljkom 1.1 i 1.2 Uredbe UNMIK-a 2000/4;

Delimično usvojivši žalbu okrivljenog R I , proglašava ga krivim za krivično delo predviđeno Članom 157. stav 3. KZK i odeljek 1.1 i 1.2 Uredbe UNMIK-a 2000/4;

Delimično usvojivši žalbu okrivljenog M I proglašava ga krivim za delo

predviđeno Članom 200. KZK i ne krivim za krivično delo predviđeno članom 157. i odeljkom 1.1 i 1.2 Uredbe UNMIK-a 2000/4;

Usvojivši žalbu G. M. proglašava ga ne krivim, oslobađajući ga svih optužbi koje mu se pripisuju;

Delimično usvojivši žalbu O. S., proglašava ga krivim za krivično delo predviđeno Članom 157. stav 3 KZK ograničeno na radnje opisane u tački 2.4 i 2.6 uračunata u ovo povreda Člana 200. stav 1 KZK, i ne krivim za krivično delo predviđeno odeljkom 1.1 i 1.2 Uredbe UNMIK-a 2000/4.

Za S. I. sud određuje kaznu od tri (3) godine zatvora za krivično delo predviđeno odeljkom 157. stav 3 u vezi stava 1, i kaznu od dve (2) godine za krivično delo predviđeno odeljkom 1.1 i 1.2 Uredbe UNMIK-a 2000/4. Prema Članu 48. stav 1 i stav 2 KZSFRJ njemu se određuje zbirna kazna od tri (3) godine i šest meseci. Vreme provedeno u sudskom pritvoru je uključeno u iznosu kazne.

Za M. I. sud određuje kaznu od jedne (1) godine i šest meseci za krivično delo predviđeno Članom 200. KZK and odlučuje da uključi vreme provedeno u sudskom pritvoru u iznosu kazne.

Za R. I. sud određuje kaznu od jedne (1) godine i šest meseci zatvora za krivično delo predviđeno članom 200. KZK i odlučuje da vreme provedeno u sudskom pritvoru uključi u iznos kazne.

Za O. S. sud određuje kaznu od dve (2) godine i šest meseci zatvora za krivično delo predviđeno članom 157. stav 3. u vezi stava 1 i odlučuje da uključi vreme provedeno u sudskom pritvoru u iznosu kazne.

Sud odlučuje da okrivljeni S. I., M. I., R. I., O. S. moraju zajedno da nadoknade troškove postupka.

Sud ukida prvostepenu odluku o zahtevu za imovinu i upućuje oštećene strane da imovinske zahteve traže putem građanske parnice.

Odmah nalaže ukidanje pritvora i oslobađanje M. I., ako nije u pritvoru iz drugih razloga, kao u odvojenom rešenju.

OBRAZLOŽENJE

Istorija postupka

Dana 20. februara 2007 godine, javni tužilac UNMIK-a je podigao optužnicu protiv

S. I., M. I. R. I., O. S. i G. M. optužujući okrivljene za učešće u grupi koja je izvršila krivično delo (učešće u masi koja vrši krivično delo) (Član 200. stav 3, KZK izvršeno u saučesništvu sa drugim pojedincima kako je definisano u Članu 22. KZSFRJ jednako Članu 320. stavu 1 i 2 i Članu 23. PKZK, krivično delo A, tačke 1 i 8), teška krivična dela protiv javne bezbednosti (Čl. 164. stav 1 KZK izvršeno u saučesništvu sa drugim licima prema Članu 22. KZSFRJ jednako Čl. 291. stav 1, 3 i 5 i Čl. 23. PKZK, krivično delo B, tačke 1 i 8), podstrekivanje nacionalne, rasne, verske ili etničke mržnje, razdora ili netolerancije kako je definisano u Odeljku 1, stav 1.1 i 1.2 Uredbe UNMIK-a izvršeno u saučesništvu sa drugim pojedincima prema članu 22. KZSFRJ jednako Članu 115. stav 1 i 2 i Član 23. PKZK, krivično delo C/tačka 9).

Na osnovu preuđenja činjenica koje je uradio javni tužilac, u neredima u Kosovu Polju u 17. marta 2004 S. I., M. I., R. I., G. M. i C. S. su identifikovani kao najaktivniji pobunjenici i vođe nereda. S. I. se kretao okolo na motoru i aktivirao i podsticao gomilu. Demonstranti su pod vođstvom okrivljenih napali, kamenovali i zapalili kuću i restoran Ž. G. čiji je vlasnik bio M. V., Srbin iz Bresja, Kosovo Polje. Nakon spaljivanja restorana Ž. C. demonstranti su produžili i zapalili kiosk koji se nalazio ispred restorana Ž. G. čiji je vlasnik bila Z. S. i A. 8, registarskih tablica KS- vlasnika S. G., obe oštećene strane su srpskog etniciteta. Zatim, demonstranti su pod vođstvom okrivljenih opljačkali i zapalili srpsku bolnicu u selu B. a posle i Zdravstveni centar koji se nalazi u sklopu bolnice. Istoga dana, u oko 16:00 sati, grupa demonstranata pod vođstvom gore pomenutih okrivljenih je napala kuću M. M., izvukla vozilo J. F. koje je bilo parkirano u garaži, i nakon što ga je gurnula do zgrade pošte, zapalila ga. Dok je vozilo gorelo, otkotrljalo se do zgrade PTT-a koja se vremenom zapalila i izgorela. U oko 17:00 sati, demonstranti su, još uvek pod vođstvom gore pomenutih okrivljenih ušli u školu Sveti Sava koja je bila uništena i zapaljena. Na potvrdnom saslušanju održanom 6. juna sudija u potvrdnom postupku je doneo odluku o odvajanju postupka protiv dvojice okrivljenih O. S. i G. M. od postupka koji se vodio protiv druga tri okrivljena, i takođe tražio dodatne informacije od tužioca u vezi godina starosti ova dva okrivljena. Optužnica protiv S. I. M. I. i R. I. je potvrđena 04. jula 2007 godine nakon što je javni tužilac usmeno izmenio optužnicu

povlačeći optužbe 'vodeće grupe koja je izvršila krivično delo'; optužnica protiv G M i O S je potvrđena 29. avgusta 2007 godine. 24. septembra 2007 odlukom tročlanog sudskog veća krivični postupak protiv G M i O S je ponovo pridružen krivičnom postupku protiv S I , R I i M I udruženi postupak je označen kao P.br.75/07.

Glavni pretres je počeo 22. oktobra 2007 godine, i nastavio se 15, 21, 22, 23, 29 novembra 2007, 03. decembra 2007 god. 15, 18, 21, 22, 23, 24 januara 2008 god i presuda je objavljena 25. januara 2008 god.

Okružni sud u Prištini je proglasio:

- S I **krivim za:** - 5 (pet) tačaka krivičnog dela A) (zapaljivanje kuće i restorana V , kioska i robe S , zapaljivanje A S , zapaljivanje i pljačkanje srpske bolnice i zapaljivanje Zdravstvenog centra) za koje je odredio kaznu od 5 godina zatvora. 5 (pet) tačaka krivičnog dela B) (iste činjenice kao i za delo A) za koje je odredio kaznu od 5 godina zatvora ; - krivično delo C) za koje je odredio kaznu od pet godina zatvora. Zbirna kazna za gore navedena dela je bila izrečena i optuženi je osuđen na **osam godina zatvora**. Istom presudom optuženi je proglašen ne krivim za tri tačke krivičnog dela A) i tri tačke krivičnog dela B) (Napad na kuću i vožnja vozila Y M , spaljivanje vozila Y i zgrade PTT-a plus krađa novca i druge robe, uništavanje i spaljivanje škole Sveti Sava).

- M I **krivim za:** - šest (6) tačaka za krivično delo A) (u stvari 7: spaljivanje kuće i restorana V , napad na kuću i vožnju Y M , Spaljivanje vozila Y i PTT zgrade plus krađu novca i druge robe, spaljivanje i pljačkanje srpske bolnice i spaljivanje Zdravstvenog centra, uništavanje i spaljivanje škole Sveti Sava) za koja je odredio kaznu od 5 godina; šest tačaka (iste činjenice navedene gore) krivičnog dela B) za koje je odredio kaznu od pet godina zatvora; - krivično delo C) za koje je odredio kaznu od 5 godina zatvora. Zbirna kazna za gore navedena dela je izrečena i on je osuđen na **sedam godina zatvora**. Istom presudom optuženi je proglašen ne krivim za jednu tačku krivičnog dela A) i jednu tačku krivičnog dela B) (spaljivanje Audiya 80 Simića).

- R I **krivim za:** - 3 (tri) tačke krivičnog dela A) (spaljivanje vozila Y i PTT zgrade plus krađu novca i druge robe, spaljivanje i pljačkanje srpske bolnice i spaljivanje Zdravstvenog centra) za koje je određena kazna od jedne godine

zatvora, - 3 (tri) tačke (iste činjenice kao što su gore navedene) za krivično delo B) za koje je određena kazna od jedne godine zatvora; - krivično delo C) za koju je određena kazna od dve godine zatvora. Zbirna kazna za gore navedena dela je izrečena i optuženi je osuđen na tri godine zatvora. Istom presudom optuženi je proglašen ne krivim za dve tačke krivičnog dela A) (spaljivanje A i uništavanje i spaljivanje škole Sveti Sava) i dve tačke (iste) za krivično delo B).

- **O S** **krivim za:** - četiri tačke za krivično delo A) (napad na kuću i vožnja vozila Y M i PTT zgrade plus krađa novca i druge robe, paljenje i pljačkanje srpske bolnice, uništavanje i paljenje škole Sveti Sava) za koje je određena kazna od godinu dana; - četiri tačke za krivično delo B) (iste činjenice) za koje je određena kazna od dve godine; - krivično delo C) za koje je određena kazna od dve godine; - Zbirna kazna za gore navedena dela je izrečena i optuženi je osuđen na **tri godine zatvora**. Istom presudom optuženi je proglašen ne krivim za jednu tačku krivičnog dela A) i jednu tačku krivičnog dela B) (paljenje Zdravstvenog centra).

- **G M** **krivim za:** - dve tačke krivičnog dela A) za koje je odredio kaznu od godinu dana zatvora; - dve tačke krivičnog dela B) (iste činjenice) za koje je odredio kaznu od godinu dana zatvora; - krivično delo C) za koje je odredio kaznu od 1 godine zatvora. Zbirna kazna za gore navedena dela je izrečena i optuženi je osuđen na **dve godine zatvora**. Istom presudom optuženi je proglašen ne krivim za četiri tačke krivičnog dela A) i četiri tačke za krivično delo B) (napad na kuću i vožnju vozila Y M spaljivanje Y i PTT zgrade plus krađa novca i druge robe, spaljivanje Zdravstvenog centra i uništavanje i spaljivanje škole Sveti Sava). Okrivljeni su bili osuđeni da plate troškove krivičnog postupka. Sudsko veće je produžilo sudski pritvor protiv prva dva okrivljena dok presuda ne postane konačna, dok su tri druga okrivljena ostala na slobodi dok presuda ne postane konačna.

Nakon izricanja presude 25 januara 2008, pet advokata odbrane su izrazili svoju nameru da ulože žalbu na presudu, što su i uradili kako je označeno u naslovu ove presude.

Advokat odbrane Ferki Xhaferi u korist okrivljenog S I je zasnovao svoju žalbu na temeljima: *a) bitne povrede odredaba krivičnog postupka, b) pogrešno i nepotpuno utvrđivanje činjeničnog stanja, c) povrede krivičnog zakona, d) rešenja o kazni i o troškovima postupka i plaćanju štete koja je naneta oštećenoj strani, e) odluci o objavljivanju presude u medijima.* Odbrana predlaže VS da ili vrati

predmet na ponovni postupak ili izmeni prvostepenu presudu i proglasi okrivljenog ne krivim.

Advokat odbrane Mentor Neziri u korist okrivljenog M . I je zasnovao svoju žalbu na a) *Pogrešnom i nepotpunom utvrđivanju činjeničnog stanja*, b) *rešenju o kazni i c) na odluci o imovinskom zahtevu*. Odbrana predlaže Vrhovnom sudu da oslobodi njegovog klijenta optužbi, ili da vrati predmet na ponovni postupak ili da izmeni prvostepenu presudu u povoljniju i blažu kaznu.

Advokat odbrane Shpend Krasniqi u korist okrivljenog R I je zasnovao svoju žalbu na razlozima a) *pogrešno i nepotpuno određivanje činjeničnog stanja*, b) *odluci o kazni i c) odluci o plaćanju štete koja je naneta oštećenoj strani*. Odbrana predlaže da VS izmeni presudu i oslobodi njegovog klijenta svih optužbi ili vrati predmet na ponovni postupak ili izrekne blažu kaznu

Branilac Fadil Hoxha, u korist O . S. zasnovao je svoju žalbu na temeljima: a) *bitne povrede odredaba krivičnog postupka*, b) *pogrešno i nepotpuno utvrđivanje činjeničnog stanja*, c) *povrede krivičnog zakona*, d) *odluke o kazni i na troškovima postupka i plaćanju štete koja je naneta oštećenoj strani*. Branilac je predložio da se usvoji njegova žalba i da se izmeni presuda prvostepenog suda i predmet se vrati na ponovni postupak i novu odluku ili da se njegov klijent oslobodi svih optužbi ili da mu se odredi uslovno puštanje uključujući i vreme provedeno u sudskom pritvoru.

Advokat odbrane Florije Drevinja, u korist okrivljenog G M je zasnovala svoju žalbu na činjnici da se kazna ne uklapa sa mentalnim stanjem njenog klijenta jer je on osoba sa slabim mentalnim razvojem. Tvrdeći da njen klijent ne bi mogao da razume predmet niti je u mogućnosti da razume vezu sa delom za koje je kažnjen. Stoga branilac predlaže Vrhovnom sudu Kosova da oslobodi njenog klijenta zatvora ili donese rešenje o uslovnom oslobađanju.

Predmet je predat iz UNMIK-a sudijama EULEX-a 20. januara 2009.

Na saslušanju 20. oktobra 2009, nakon saslušanja argumenata advokata odbrane, okrivljenih i javnog tužioca, sud je doneo i javno objavio presudu.

1. Razlozi

Uvodna napomena.

Advokati odbrane i okrivljeni ne osporavaju da se 17. marta u Kosovu Polju dogodila serija nasilnih događaja.

Masa od hiljade ljudi se sakupila na ulicama jer su prvi sati popodneva postajali sve agresivniji. Grupe Albanaca i Srba su se suočile i sukobile; masa je radeći u povezanim grupama napadala i palila vozila, kuće, privatne i javne zgrade čiji su vlasnici Srbi. Bilo je nemoguće da policija zaustavi nered ili spreči izvršavanje teških krivičnih dela; u stvari, u KP stanici je bilo prisutno samo 7 policajaca u tim ključnim satima u toku kojih su izvršena najteža krivična dela i nanete najveće štete. Policija UNMIK-a je stigla na mesto zločina tek kasnije u oko 17:00 časova.

Usredsredivši se na činjenice u ovom predmetu, nije sporno da 17. marta 2004 godine: kuća i restoran Ž G vlasnika M V su bili napadnuti, kamenovani i zapaljeni; da je kiosk koji se nalazio ispred restorana Ž C vlasnika Z S zapaljen sa svom robom unutra; da je vozilo A) registarskih oznaka -KS- vlasnika S C zapaljeno; Ruska bolnica je kamenovana, provaljena i zapaljena uništivši svu opremu internog, neurološkog i psioterapeutskog odeljenja; Zdravstveni centar koji se nalazi u sastavu bolnice je zapaljen; škola Sveti Sava je uništena i zapaljena; kuća M M je napadnuta i njegov auto Y Florida, registarskih oznaka -KS- je odvučen, gurnut prema pošti i zapaljen uzrokujući zapaljenje zgrade PTT-a; stvari koje su bile u PTT zgradi su ukradene ili uništene.

To što je sporno je, učešće okrivljenih u neredima i odgovornost učesnika za navedena krivična dela.

2. Preuređenje činjenica zasnovanih na izjavama maloletnika sumnjivih policiji

U svojim žalbama, advokati odbrane tvrde da je prvostepeni sud zasnovao svoju

odluku u kojoj osuđuje okrivljene, na nedopustivim dokazima sakupljenim u povredi
Čl. 152, 153, 154, 356, 364, 368, 371, 387 ZKPK.

Odlukom Okružnog suda u Prištini, od dana 25. januara 2008 godine, preuređuju se
činjenice, na osnovu:- svedočenja policajaca koji su bili prisutni u Kosovu Polju za
vreme nereda, ili za vreme ispitivanja osumnjičenih lica; - svedočenja grupe mladih
ljudi koji su bili prisutni u Kosovu Polju za vreme nereda. Svaki svedok iz ove druge
grupe (sa izuzetkom Sh H) je bio ispitan (u većem delu slučaja, dva ili tri
puta) kao 'osumnjičeni' od strane policije (u zapisnicima izjava markirano je polje
'osumnjičeni'; formular za prava osumnjičenog/okrivljenog uključujući i odricanje
prava na pomoć advokata, priolžen je uz zapisnik i potpisan od strane KP policajca).
Na glavnom pretresu upotrebljen je zapisnik sa ovih ispitivanja (obično na jedan
veoma svojstven način i bez odvlačenja pažnje svedoka na specifične ranije izjave) za
osporavanje izjava na saslušanju. Svaki svedok

(ND) - zapisnik sa pretresa od 22. novembra 2007 -, . ^{AD} - zapisnik
sa pretresa od 22. novembra 2007 -, . ^{EZ} - zapisnik sa pretresa od 22. novembra
2007 -, ^{VD} - zapisnik sa pretresa od 21. novembra 2007 -, . ^{NZ}
zapisnik sa pretresa od 21. novembra 2007 -, ^{GH} - zapisnik sa pretresa
od 15. novembra 2007 -, ^{LA} - zapisnik sa pretresa od 15. novembra 2007 -
, ^{SHR} - zapisnik sa pretresa od 15. novembra 2007 -, .
zapisnik sa pretresa od 21. novembra 2007) je prepoznao njegov/njen potpis na
zapisniku, ali su odbili (ceo) sadržaj izjava (i su već odbili pred
tužiocem 12. 25. oktobra 2006 godine) tvrdeći da nije imala/o mogućnost da ih
pročita, jer je bila/bio vrlo uplašen/a i policija ih je obavezala da potpišu pod pretnjom
ili nakon što su bili tučeni. Posebno, svi oni su porekli da su prepoznali okrivljene u
gužvi i/ili da su ih videli da su izvršili neku od odgovarajućih radnji. Zapisnik sa
ispitivanja gore navedenih svedoka pred policijom (i onaj od ^{VE} , koji živi
u inostranstvu i nije se pojavio pred sudom) su prihvaćeni kao dokazi od strane
prvostepenog suda, na zahtev javnog tužioca.

Advokati odbrane, na glavnom pretresu (vidi zapisnik sa saslušanja od 22. novembra
2007, strana 49) u završnoj reči (vidi zapisnik sa saslušanja od 23. januara 2008,
strane 7 i 10) i u žalbama, su pokrenuli izuzetak nedopustivosti izjava koje je
prikupila policija bez obavezne pomoći advokata i bez davanja licima koja se ispituju
kao osumnjičena, ispravne informacije o njihovim pravima.

Presudom prvostepenog suda odbijen je izuzetak potvrdivši da: ne postoji pravno

ograničenje za korišćenje izjava koje su dali osumnjičeni kao dokaze; osumnjičeni su obavješteni o svojim pravima. Okrivljenima je data prilika da ospore izjave postavljajući pitanja svedocima; 'kada se radi o upotrebi izjava kao dokaza protiv drugih odsustvo informacija o krivičnom delu za koje su ispitana lica osumnjičena i odricanje pomoći advokata ne utiče na izjave koje su date policiji. Ova prava su prava odbrane – ne prava svedoka- a u ovom slučaju nisu upotrebljene izjave protiv lica koja su ih sačinila.' (strana 15).

Vrhovni sud zapaža da:

1. U vreme istrage svedoci jakupi V. i E. su bili maloletnici; ispitani su u svojstvu svedoka uz pomoć, alternativno, jednog od njihovih srodnika ili socijalnog radnika; nijedan nije imao pomoć advokata koji je imao maloletnika – bez pristanka roditelja i koji vrše roditeljsko pravo i sa označenim poljem da se odriču prava na pomoć.
2. pomoć advokata je obavezna kada je osumnjičeni ili okrivljeni maloletno lice; Član 40. Zakona o maloletnicima (stupio je na snagu 20. aprila 2004 godine) kaže da je prisustvo advokata odbrane obavezno od prvog ispitivanja (uključujući i ispitivanje pred policijom); za period pre stupanja na snagu tog Zakona, prisustvo advokata je određeno (za ispitivanja izvršena između između 1 i 5. aprila) Članom 71. JZKP i (za ispitivanja izvršena između 6. i 20. aprila) Član 69. stav 3 i Član i Čl. 73 stav 1 tačka 1 (prvo ispitivanje osumnjičenog/okrivljenog koji je 'nesposoban za njegovu/njenu efikasnu odbranu')
3. ispitivanje osumnjičenog/okrivljenog bez pomoći advokata u slučaju obavezne odbrane je nezakonito i 'izjave svedoka biće nedopustive'. (član 235. ZKPK).
4. kada se ustanovi da su određene izjave nedopustive, one se ne mogu upotrebiti kao dokazi, ni u krivičnom postupku protiv istih okrivljenih ni u krivičnom postupku protiv nekog drugog.
5. obrazloženje prvostepenog suda (da nezakonitost izjava nije relevantna ako ista nije upotrebljena protiv lica koje je dalo) je pogrešna; kada je deo dokaza prikupljen zanemarujući pravila čije je kršenje ograničeno sa nedopustivošću, takav dokaz se ne može predstaviti na glavnom pretresu ili uključiti na drugi način u dosije predmeta.) vidi član 153. i 154. ZKPK).
6. Kao rezultat toga, prvostepeni sud je prekršio zakon kada je dozvolio javnom

tužiocu da upotrebi izjave svedoka date pred policijom, da bi osporio dokaze istih svedoka date na glavnom pretresu; prvostepeni sud je takođe prekršio zakon kada je priznao ove izjave za dokaze i upotrebio ih da preuredi činjenice. Uzimajući u obzir da su materijalne činjenice (objektivni elementi krivičnih dela) bile ispravno određene i da gore naveden prekršaj utiče samo na određivanje pojedinačne krivične odgovornosti, nema potrebe da se predmet vraća na ponovni postupak. Ovaj sud može da oceni odgovornost okrivljenih na osnovu važećih dokaza, nakon isključivanja izjava koje su osumnjičeni dali policiji, i izjava svedoka koje su date na glavnom pretresu nakon što im se tužilac suprotstavio sa ranijim izjavama koje su ranije dali kao osumnjičeni.

Krivična odgovornost okrivljenih

U činjeničnom pogledu dokazi koji treba da se razmatraju su samo izjave policajaca i ^{S.H.} (za vreme istrage i na glavnom pretresu) i izjave Omera Sylemanija.

Izjave socijalnog radnika o mogućem nasilju ili pretnjama za vreme ispitivanja maloletnika pred policijom nisu relevantne, jer izjave maloletnika su objavljene kao nedopustivi dokazi.

Izjave svedoka Jakupija, .

u toku glavnog pretresa ne sadrže nikakve elemente koji se odnose na učešće okrivljenih u navodnim krivičnim delima.

Vredno je istaći da sud nije upoznat sa načinom zaključivanja postupka protiv osumnjičenog maloletnika, sa izuzetkom postupka protiv

Njih je obavestio predsedavajući sudija prvog stepena da su optužbe protiv njih povučene.

Pre ispitivanja pojedinačnih položaja okrivljenih, korisno je da se naznači kako je sprovedena istraga.

U vreme nereda samo KPS su bili prisutni pokušavajući da održe javni red i da pomognu i spase stanovništvo koje je bilo napadnuto (S . H , 22. novembar: 'Toga dana, međunarodni policajci nisu odgovarali na naše pozive...ja sam bio jedini policajac sa činom...U početku nas je bilo četiri policajca a onda su nam se pridružila tri druga tako da nas je bilo sedam...ostalo pojačanje je došlo kasnije, to znači da nisu stigli u odgovarajuće vreme. Pretpostavljam da razumete moj odgovor jer kada su oni konačno stigli tu kuće su već bile uništene i bilo je vatre..'). Situacija je bila toliko

ozbiljna da je bilo apsolutno nemoguće da sedam policajaca istražuju ili identifikuju učesnike (vidi izjave: I. A. ..., 15. novembar 2007: 'svi stanovnici Kosova Polja, oko 4000 do 5000 hiljada ljudi su bili vani na ulicama....ceo grad je bio deo demonstranata....moram da vam kažem da sam bio u veoma lošem položaju. Bili smo uhvaćeni u sredini dveju masa ljudi. Bilo je vikanja i krika sa obeju strana. Jedina stvar o kojoj smo mislili bila je naša sopstvena bezbednost', S. P. ..., 21. novembar 2007: 'Gužva je bila posvuda', S. H. ... 22. novembar 2007)

Posle toga je stigla međunarodna policija, počela je istraga i pokrenuta je operacija 'Thor'. Organizovane su dve ekipe, jedna sastavljena od međunarodnih policajaca koji su radili na istrazi *strictu sensu*, jedna sastavljena od KPS policajaca sa funkcijom logističke podrške: pozivi, zapisnici, čitanje prava osumnjčenima, postavljanje pitanja koja su predlagali istražitelji osumnjčenim Albancima (vidi izjave A. T. ..., 29. novembar 2007; Safeta Jasharija 21. januar 2008; B. Z. ..., 3. decembar 2007; Q. J. ..., 3. decembar 2007).

Onoliko koliko Vrhovni sud može da proceni na osnovu spisa predmeta i ispitivanja sa glavnog pretresa, samo osumnjčeni maloletnici i KPS policajci su ispitani; istražitelji su bili usredsređeni na posebne pojedince, čija su imena iterativno pomenuta u toku intervjua kako bi utvrdili njihovo prisustvo u neredima i čije slike (sakupljene u albumu od nekoliko slika) su pokazane svima onima koji su intervjuisani (vidi izjave: Jakupi, 22. novembar 2007; Shaqir Nura 21. novembar 2007).

Kako bi bili relevantni, položaj svakog okrivljenog treba da se ispita odvojeno.

A) S. I. ... bio je dobro poznat policajcima iz Kosova Polja i stanovnicima zbog njegovog posla kao vozač taksija, i bio je primećen u gužvi zbog svog originalnog izgleda glave (marama svezana preko glave) zbog njegovih naočara, zbog motora koji je koristio da se vozi napred nazad kroz gužvu. Preko fotografije njega je prepoznala policija (S. H. ..., izjava 13. aprila 2004 godine i 15. marta 2005 godine, saslušanje 22. novembra 2007 god; B. H. ..., 21. maj 2004, saslušanje 15. novembra 2007 god, I. A. ..., 15. maja 2004 god; saslušanje 15. novembra 2007; S. N. ..., 14 maja 2004, saslušanje 21. novembra 2007) :

(izjava 17. maja 2004 god i 6. aprila 2005 i saslušanje 21. novembra 2007: 'U to vreme jedna osoba je prošla na motoru, nosila je crnu odeću, crne naočare za sunce koja se nalazi na fotografiji br. 21, zvali su ga S. r na putu Krushevec i ima kuću u Nakarade i sve osobe koje su bile oko auta su mu aplaudirale a on je podigao ruku i

nastavio u pravcu železničke stanice', ne osatvlja mesto za sumnju.

Iz izjava policajaca aktivna uloga Skendera Islamija istakla se veoma jasno: on je bio u prvom redu mase albanaca koja se suočavala sa srpskom masom (Bekim Halilaj, 15. novembar 2007); viđen je kako baca *molotov cocktail* na krov restorana (Shaqip Nura, 14. maj 2004; 21. novembar 2007), u dvorište ruske bolnice, kako prevrće i pali auto i (Sabit Hajrizi 13. april 2004 i 15. mart 2005, saslušanje 22. novembar 2007) na ovaj način ušestvujući u radnji čiji je rezultat bilo paljenje i pljačkanje bolnice. Nema dokaza da je učestvovao u drugim radnjama.

B) R I Policajci su videli okrivljenog kao aktivnog u gužvi, hodajući okolo uglavnom u društvu svog ujaka S I i brata M (S H 13. april 2004 god i 15. mart 2005 god, saslušanje 22. novembar 2007 god, on se osvrće na R i M kao članove S grupe u dvorištu bolnice; I A , 15. novembar 2007;)

C) M I . Policajci su videli okrivljenog kao aktivnog u gužvi, uglavnom u društvu svog ujaka S I i brata R (S H 13. april 2004 god i 15. mart 2005 god, saslušanje 22. novembar 2007 god, on se osvrće na R i M kao članove S grupe u dvorištu bolnice; B H 15. novembar 2007; I A , 15. novembar 2007).

D) G M : Niko od policajaca ga nije video za vreme nereda.

E) O S Advokat odbrane je pokrenuo specifično pitanje podnošenjem svoje žalbe da, u vreme navodnih krivičnih dela, ovaj okrivljeni je bio maloletan. Isto pitanje je prvostepeni sud ispravno rešio na kraju tačnog ocenjivanja dokaza kojima je utvršeno da je O S rođen . 19 , te prema tome , 17. marta 2004 godine nije više bio maloletan.

Ovaj sud je doneo taj zaključak na osnovu izvoda iz knjige rođenih br. 1 izdatog od strane Civilnog registra Kosova Polja , 7. februara 1985, izvoda rođenih UNMIK-a izdatog 3. jula 2006, ličnih podataka koje je okrivljeni dao policiji 23. avgusta 2006 god.

Nijedan od policajaca nije prepoznao ovog optuženog za vreme nereda. On je dao samoinkriminirajuće izjave policiji (23. avgusta 2006) ali ih je odbio pred javnim tužiocem (11. septembra 2006 god). On je izjavio policiji da je bio u gužvi koja je ušla u bolnicu gde mu je nepoznata osoba dala upaljač terajući ga da zapali zavese bolnice, što je i uradio, iako je odmah nakon toga pokušao da ugasi vatru. On je takođe izjavio da je pomagao grupi demonstranata da gurnu i unište auto do Pošte.

Pred tužiocem, on je odbio ove izjave priznajući da je bio u krugu bolnice ali da nije učestvovao u toj radnji već naprotiv, da je pokušavao da ugasi vatru. Na glavnom pretresu (21. januara 2008 god) on je porekao bilo kakvo aktivno učešće ali je priznao da je išao do Bolnice, prolazeći kroz gužvu i gaseći zavese koje su gorele i letele kroz prozor.

Izjave date pred policijom je tužilac upotrebio za vreme glavnog pretresa kako bi osporio izjavu okrivljenog a onda ih je sud prihvatio kao dokaze. Advokat odbrane osporava dopustivost ovih izjava jer su prikupljene bez prisustva advokata. U zapsniku sa intervjua jasno je napomenuto da je okrivljeni obavešten o svojim pravima i da je odbio prisustvo advokata. Pošto nije bio slučaj obavezne odbrane, ove izjave su dopustive i mogu se upotrebiti kao dokazi.

Vrhovni sud smatra da samoinkriminirajuća izjava koju je dao okrivljeni, sa kojom se sukobio na glavnom pretresu, je važeći dokaz njegovog učešća u neredima. Ovaj zaključak je ojačao izjave date pred javnim tužiocem i u toku glavnog pretresa, gde je optuženi priznao da je bio deo te mase ljudi u dvorištu bolnice (mora da se naznači da nije vetovatno da u toj situaciji i usred te nasilne gomile on je bio tu samo pokušavajući da ugasi vatru sa zavesa).

Konačno, vredno je setiti se da je okrivljeni bio podvrgnut psihijatrijskoj ekspertizi koja ga je definisala kao lice bez bolesti ili mentalnog poremećaja, akutnog ili hroničnog.

Na osnovu gore navedenih elemenata, sud zaključuje da G. M. treba da se oslobodi svih optužbi koje su pokrenute protiv njega.

Što se tiče krivičnih dela Podstrekivanje nacionalne, rasne, verske ili etničke mržnje, razdora ili netolerancije (Odeljak 1. stav 1.1 i 1.2 Uredbe UNMIK-a 2000/4 izvršenih u saučesništvu sa drugim pojedincima), Vrhovni sud smatra da dokazi za izvršenje ovog dela postoje samo za S. I.

Neredi u martu 2004 godine imali su etnički smisao. Jasno se vidi iz svedočenja policajaca (među njima B. H., 15 novembar 2007: 'sećam se da je masa pevala albanske patriotske pesme. Bilo je poziva da se oslobodi put i takođe poziva na decu koja su se udavila u reci Ibar'. I. A., 15 novembar 2007: dve gomile ljudi, jedna Srbi druga Albanci, su se suačavali jedni prema drugima; S. H. 22. Novembar 2007; većina demonstranata su bili Albanci; gomila ljudi je napadala srpske kuće; vidi takođe izjave S. 21. januar 2008 god) i iz mete gomile,

srpske kuće i roba, ruska Bolnica, Pošta.

Svi svedoci su opisali S... I... kao najaktivnijeg u masi, viden je a različitim mestima gde su bili neredi, vodeći sa sobom dvojicu nećaka, vozeći se okolo na motoru uz odobravanje mase, podstičući nacionalni nered i etničku mržnju. Njegove radnje pokazuju da je bio veoma svestan svoje uloge.

R..., M... i O... su bili aktivni u gužvi ali nikakvo aktivno ponašanje podsticanja sa njihove strane nije prijavljeno od strane svedoka. Prema tome, moraju da budu oslobođeni optužbi C).

Što se tiče krivičnog dela učešća u grupi koja vrši krivično delo Ozbiljno krivično delo protiv javne bezbednosti, Vrhovni sud smatra da dva jednaka krivična dela se ne mogu izvršiti istovremeno istim radnjama.

Član 200. KZK kažnjava samo učešće 'ko god učestvuje u grupi koja kroz udružene radnje oduzima život drugi licima ili nanosi teške telesne povrede tom licu, npravi požar, poplavu, znatno oštetiti imovinu, ili izvrši druga teška dela, ili ko pokuša da izvrši takva dela, Član 157. stav 1 KZK kažnjava 'ko god požarom, poplavom, eksplozijom, otrovom ili otrovnim gasovima, ionizirajućem zračenjem, motornom snagom ili električnom ili bilo kojom drugom generalno opasnom radnjom ili generalno opsnim načinom, ugrožava ljudski život ili deo značajne imovine', i stav 3 naznačava određivanje više kazne 'ako su dela iz stava 1... izvršena na mestu gde je okupljen veći broj ljudi...'. Član 157. stav 1 i 2 kažnjava one koji kao deo gužve/grupe, izvrši krivično delo ugrožavanje javne bezbednosti, dok član 200. kažnjava jednostavno aktivno (*id est*, svesno i svojevolejno) prisustvo u grupi/gužvi čije radnje dovode do krivičnog dela.

Kada učesnik u gužvi napravi kao što je slučaj kod S... I... i O... S... – požar i ugrozi ljudski život ili značajnu imovinu, krivično delo učešća u grupi koja izvršava krivično delo je upotrebljeno krivičnim delom uzrokovanje opšte opasnosti.

Naznačivši, (kao u prvostepenoj presudi, strana 12) da celina radnji za koje su optuženi okrivljeni u jednoj tački (1 do 8) nisu samostalna krivična dela nego jedinstvena celina krivičnih dela, S... I... je proglašen krivim za zločin Ozbiljno krivično delo protiv javne bezbednosti ograničeno na radnje opisane u tački 2.1 i tački 2.4 uključujući u ovo povredu krivičnog dela učešće u grupi koja vrši krivično delo; O... S... je proglašen krivim za zločin Ozbiljno krivično delo protiv javne bezbednosti ograničeno na radnje opisane u tački 2.3 i tački 2.6

uključujući u ovo i povredu krivičnog dela učesće u grupi koja vrši krivično delo.

R i su jednostavno učestvovali u toj gužvi, na aktivan način, prateći 'kretanje' iste i njihovog ujaka S'. Obojica su krivi za krivično delo učesće u grupi koja vrši krivično delo a nisu kkrivi za krivično delo ozbiljno krivično delo protov javne bezbednosti.

Kazne, kako su naznačene u izreci presude su određene uzimajući u obzir: sa jedne strane da okrivljeni nikad ranije nisu bili osuđeni, da nisu izvršili nijedno novo delo nakon 17. marta 2004 godine; sa druge strane objektivna ozbiljnost osporavanja njihovih radnji i nivo njihovog doprinosa.

S. I , M I R I O S moraju zajednički da nadokande troškove postupka.

Zbog nedostatka dokaza o iznosu štete koju su izazvali okrivljeni, prvostepena odluka o imovinskom zahtevu mora da se ukine i oštećene strane se upute da svoje imovinske zahteve gone putem građanske parnice.

Dana 20. oktobra 2009

Ap-Kz. br. 344/2008

Pripremljeno na engleskom , odobrenom jeziku

Predsedavajući sudija

Maria Giuliana Civinini,

Član veća

Guy Van Craen,

Republika e Kosovës
Republika Kosovo
SAKTESINË E KOPJËS E VËRTETON
TACNOST OTPRAVKA POTVRDJUJE

Zapisničar

Parator i autorizuar
Ovlasçeni radnik

Edita Kusari,

Član veća

Fejzullah Hasani,

Pravni lek: Na ovu presudu se ne može uložiti žalba (Član 43. ZKPK) Moguće je podneti samo zahtev za zaštitu zakonitosti sudu koji je doneo odluku u prvom stepenu u roku od 3 meseca od dostavljanja ove odluke (Član 451. – 460. ZKPK).